

הלכות פסח סימן תמה

(יג) ויחזור לו, (ט) ויתגבר לו, (יד) ויבלבד שיתגבר לו (טו) מתנה (יז) גמורה (טז) בלי שום תנאי,

שערי תשובה

סבור שישאי לקבר כל היום ולשזת אחר א"י אחר ושוב נתת לו שאין מועיל סכידה אחר העוול ולא סבור ומה"ס והוא הפסד גדול וגם הוא בע"ח להטור רעטור לעלר מן העליל, וכתב לצד הסת' בהנאה באפן שימכר לבני פריים הקרובים אליו לכ"א מעט ונתהים שלא ימכרו לישאל, וכן מסמאל"ץ עשה י"ש וקבר באפן זה, ע"ש: [ט] ויתגבר לו. עכ"ט טה שחייא בשם שייח בנימצקב, וכן בשו"ת דתי"א פ"ט סימן

באר היטב

שאין לקבר חמץ לשפחה הקנייה לישאל, וכתב הפ"ח: במקום טרחה יש להחיר למכור לא"י כל חמץ ששקדו, פס חסדו עצמו [צ"ח ח"מ סימן קצד ודן], וצריך שימכרו לו אף שלא פסחתי לה' ששך על מכירה זו אני מקנה לה' בפקס' לחוד, וצריך למסור לו הפסחם וכןהו' בדיעבד אין לאסור מן דדיניקים הלוואה ויכל להחזיק בו אף בלי פסחת, ח"ן. גם יזהר שלא יצית שום חותם על הסדר

או על חמץ כדי שלא יוכל האינדיהודי ללכנס שם, ואפלו בדיעבד יש לאסור, דאין זו מכירה רק הערמה בעלמא, וכתב הח"י: ג"ל ונזקא אם עשה חותם קדם המכירה או בשעת המכירה דנמצא דאין באן מכירה כלל, אבל אם מכר מתחלה מכירה גמורה ואחר ונמרה נתן בו הישראל מסקנתו או חתמו, אף דלכתחלה אין לעשות כן משום חשש הקרמה וראוי לגרו בהעושים כן, מ"מ ברעבד אין לאסור חמץ, ע"ש. וע"י שו"ת מ"ב בסימן נט בדיעבד קנה בקסף לחוד, ואם סא"י שלח שלוחו וישן, ק"י ג"כ כן, ואין להקל בזה, מ"א, ע"ש. כתב של"ח: במקום שדיוצ בברור שמונח הפסחים לקנות משלטין במקטרת הפסחת או שנתן פסל להטור או פשוט, קונה ג"כ כאן ואז א"צ לקבר חסדו, ומיהו צריך שימכר חרני מוכר לה' חמץ, ולא בהחמץ עם שאומרים חרני מוכר לה' הפסחת, דזה אינו פלוס ואפלו בדיעבד אסור חמץ שחרי לא כד"ל, עכ"ט: (ט) ויתגבר לו, ואם האינדיהודי אינו רוצה להחזיר לו חמץ אחר הפסח אסור לתבוע אותו בדיניקים, אבל אסור לקנות מפניו ישראל אחר הפסח, ואם לקח צריך לחזר ולמכור לבצלים ראשונים, מ"ב סימן נט, עכ"ט, וע"י יד"א ח"ן. וראובן ואינדיהודי שחיי שפטים ומכר שנימים גם יחד חמץ לשמקון קדם פסח וקבלו הפסח אכל ערן לא משך שמקון חמץ מרשות השפטים ועבר עליו הפסח, חייב לשמקון ולבצור, בנימצקב סימן ג, וע"י בחשיבת נזלת-שבעה סימן לג וכת"י סי' יד ובפ"ח: (י) גמורה. ואפלו ע"י שלוחו או אשתו יכול להקנות חמץ, ולא אמרנו אשה לא רוצה לאקנות

באר היטב

לעכ"ס כראוי תקף הדמים במלוה, וכתוך הפסח הפסיד העכו"ם הרבה מי"ן שרף, ואם יקח העכו"ם אהבו של ישראל הפסחת מיד העכו"ם לית חששא, ואפשר וישאל הישראל לקבל לפני ששך המכרם מיד העכו"ם שלא יקסיד לגמרי כי הוא ע"י וכן פתי"אדם כלל קבר דין ב מצד להקל ענה, אבל אם יקח הישראל בעצמו הפסחת מיד העכו"ם, יש לומר דמעתה יהיה האחריות על הישראל ואסור לאסור הפסחה, וצריך ע"י, עד כאן לשונו. וע"י ג' שלחן צדק של הגר"ז שם הוא מקמיר באפן זה: * ובלבד שיתגבר לו, ע"י משנה ברורה דאין שליחות לעכו"ם אפלו עכו"ם לעכו"ם, והוא מפני אברתם ושי"א, דלא פמשהת בנימין ויש"י חשן-משפט סימן רמנ"ג, וע"י בטטה יהודה שהאר"י בזה וכתב דעל-כל-פנים היכי שהובא כבר העכו"ם לבית העכו"ם השלח בנדיא המכירה קנאת שחרי טרעה המוכר הובא חמץ לבית העכו"ם הלוואה והעכו"ם טרעהו קבלם בדיחו, ומעשה השליח לא מגרע ודרי הוא קוף בעלמא, ע"י שם, ומס"ס דת"ה אפלו היה השליח ישראל דלכלי עלמא אמרנו פה אין שליחות לעכו"ם, אפלו הכי מהי ומטעם הפ"ל, ופשוט הוא דצריך לא שניכס רק אם הולך חמץ לבית הלוואה פשוט, אבל לפי מהגנו שמוכרים את חמץ בנדר עם

משנה ברורה

שעל-כל-פנים יאמר לו הישראל: בכל עת שתמצה תוכל לקח המפסחת מתוךך ולכנס בו לטל את חמץך. ואסור גמור הוא (כו) להניח שום חותם או מסגר על הסדר או על חמץ כדי שלא יוכל הנכרי לטל את חמץ, דמוכח מזה דכל המכירה לא הנה רק הערמה בעלמא, ואם עשה פן מתחלה בשעה ששכר, אפלו בדיעבד (כו) אסור חמץ, דלא סמכא דעתה דעכו"ם, ומכל מקום אם בתחלה מכר בדין ואחר-כך נתן מסגר על הסדר או חותם על חמץ, (כו) אף שאסור לעשות כן, מכל מקום אין חמץ נאסר בשביל מה שעשה שלא פהגן אחר המכירה, וע"י באור הלכה מה שפכתנו בשם פרי-מגדים ומתי"אדם חלוקי דינים פנה: (ג) ויחזור ויתגבר לו, ואם הנכרי אינו רוצה להחזיר לו, אסור לתבוע אותו בדיניקים או לכ"י אותו בשאר פסוח"ט, ואם נתן לו רק מקצת דמים והשאר נקף עליו במלוה ואינו רוצה לשלם לו המותר, (ג) בנדיא מותר לתבוע אותו בדיניקים שישלם לו המגיע, או שיחזן לו חמץ בתורת משלומין על חובו, קהבו האחרונים, דאסור להחזיר אחר לקנות חמץ מן העכו"ם אחר הפסח, (ל) ואם קנה צריך להחזיר לבצלים הראשונים, ואם שלם לעכו"ם יומר מן הנדאי לתת, באפן פנה אינו צריך להחזיר לו אלא בשעת שראוי לתת: (יד) ויבלבד שיתגבר וכו'. ואפלו על-ידי שלוחו וכו'. או אשתו (ל) יכול להקנות חמץ לנכרי, אבל לא על-ידי עכו"ם, (ג) דאין שליחות לעכו"ם ואין מכירתו פלוס, וכן אין יכול להקנות לשלוחו של עכו"ם, דלא רבקה הנוחה שליחות אלא בישראל, ואפלו (ל) הנה השליח גם-כן עכו"ם, דאין שליחות לעכו"ם בין מעכו"ם לישראל ובין מעכו"ם לעכו"ם, וע"י באור הלכה מה שפכתנו בזה בשם אי"ה פוסקים: (טו) מתנה גמורה, וכן נתן מתנה הוא על-ידי הנכרי, (ל) או משיכה דבר שאי אפשר להגביהו: (טז) פלי שום תנאי, דשפא יעבר הנכרי על התנאי ותפסל הפסחה למפרע ועבר על פל נראה, ויכול לקמן בסעיף ד:

שער העיון

(כו) אחרונים, אפלו תרי דפליגי אט"ו: (כז) אחרונים, והנודע ביהודה סימן יח ותלמידו בצל תשובה מאהבה מקפיקים אדון זה, דמה אכפת לן מה שהמוכר סוכן ברפאות כיון שהקנה קנה בהגן גמור ואין פנה כדי הפיסה, כמו שפכתנו בפנים, דלא סמכא דעתא דקונה בהגן זה, ויגמו שפכת האלה הנה, ובקרת במכירת חמץ שהעכו"ם מבין שאינו אלא טרדקי בעלמא משום אסור ולא כמקח וממכר, ואף הם לא פליגי בהחלט רק אט"ו שכתב דעובר בכל נראה, ע"י שם: (כח) חקיעקב אלהי רבה והגר"ז, ובתי"אדם כתב בשם חקיעקב דלאחר כן פתח אפלו לכתחלה אם ירא שמו אגב העכו"ם, ובאמת ליתא דבר זה בחזק יצק, אלא סמך דאחי-על"י שיש לגרו בהעושים כן מכל מקום לא נאסר בדיעבד, וידולה טז סמך הגר"ז, דלפנימים אפלו בדיעבד אסור בחותם על הסדר, פון בקיחתו שמוכרין מעט מעט וקפין עליו במלוה, וקש"פן חותם על הסדר, ולא יכול העכו"ם ללכנס שם חרי נקטר העכו"ם מן אחריות, ואם יגב חמץ לא יצטרך העכו"ם לשלם לו חובו שחייב לו מצד חמץ, וכל חמץ שגייצ מפניו הפסד לישראל אם יגב חרי הוא כבאחריות ישראל שעובר עליו בכל נראה, ע"י שם, וכן פתב בקרי"מגדים קצין זה והעמקנו בבאר הלכה, וכן היא דעת בעל מקור"היים סוף סימן חמ בסכרת הגר"ז, ובתי"אדם נלמד מזה וכתב שם שחרי הוא באחריות העכו"ם, ולי"א, כיון שלחח מפניו הפסחת, אכן לפי מה שכתבתי לקמן בבאר הלכה דעת האחרונים שחולקים אשקור"היים, אפילו הלפי זה נדחה גם דינא דהגר"ז, ויצן בנשמת אדם ס"ו ובבאר הלכה: (טז) אחרונים: (ל) פשוט, וכן מוכח מהגר"ז: (ל) ע"י באחרונים שפולסו בדין זה ובמקור"היים השיע עליהם, ובאמת נראה דאינו מן הדין אלא פקנת גדולים, וכן במקור היא דינא בתשובת משאח-בנימין זליף לה מההיא דסיקריקון, ובאמת לא גרע מינה מהפך בתורה שאסור לאתר לטל ממנו, וכל-שכן תכא דמקרי עלה מתחלתו, וכיצן זה מצאתי בתתם סופר סימן קטו: (ל) ולא אמרנו דאשה לא רוצה לאקנות, כן כתבו האחרונים: (ל) קצות-החשן סימן כזו עדי"אטן טו: (ל) סגור-אברתם ושי"א, ויצן בהגות רבי עקיבא איגר במקור"היים בירח"ה דעה סימן קסט קצין יא: (ל) חוספות עבודה ונה ע"א דבור המתחיל 'פרדשני ושאר' פוסקים, ע"י של"ח:

תרוג"ב: 1 ספדע קטן שנהיה מקנה פשוט, 2 לתת.

הלכות פסח סימן תמה

ביאורים ומוספים

נה, ב) משמע שעיקר התקנה להחזיר לבעלים היא משום שהקרקע לא היתה שייכת כלל לנכרי, ומשום כך הקונה חייב להחזירה לבעלים, אבל בעניינינו אי אפשר לומר שאין החמץ שייך לנכרי, שאם כן עובר עליו הישראל בבל יראה.

[משנ"ב ס"ק יד]

[אָפּלף על־ידי שְׁלֹחַהוּדִי] אוּ אֶשְׁתּוּדִי וכו', אָפּל לא על־ידי עַבְדֵי מִצְרַיִם (47) ואופן מינוי השליחות, מבוואר בשו"ע (ח"מ סי' קפב סי"א) שמעיקר הדין אינו אלא בדברים בלבד, ואין צורך עדים אלא כדי שלא יכפרו המשלח או השליח במינוי השליחות.

וכן לענין עשיית קנין על מינוי השליחות, כתב השו"ע (שם) שאין צורך בכך, וכן נהג החזו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' יג), אמנם הגר"י קניבסקי (חוט שני פסח עמ' רנא) נהג לעשות קנין על מנוי השליחות כדי לחזק הדבר, וכמו שמבואר ברמב"ם (פ"ה מהל' מכירה ה"א-יג), וכן המנהג (קובץ מבית לוי עניני ניסן עמ' כה).

ומי שאינו יכול לבא בעצמו ולמנות את הרב לשלוחו, דעת הגר"ש אלישיב והגר"נ קרליץ (סידור פסח כהלכתו פ"א הע' 25) שבאפשרותו למנות את הרב לשלוחו על ידי טלפון, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פ"ח ס"ק ב עמ' קד) שהוא הדין שאפשר לשלוח שליח למנות את הרב למכור את החמץ.

מאידך, בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כב ס"ק יא) כתב שאין ראוי לשלוח שליח למכירת חמץ כיון שבאופן זה יש הרבה חששות, אלא יש לכל אדם לחתום בעצמו על שטר ההרשאה, וכתב השו"ת חמד (מערכת חמץ ומצה סי' ט ס"ק ו ד"ה ולפי ד"ה והנה) שכן הוא המנהג בהרבה מתפוצות ישראל, שכל אדם כותב הרשאה לרב למכור את המצו והותם עליה. והוסיף שם (ד"ה והנה), שבאופן שהרב מוסר לנכרי את כל שטרי ההרשאה יחד עם שטר המכירה, נחשב שמוכח אף מתוך שטר המכירה מי הוא המוכר (ובזה יישב את דברי המקור חיים (ס"ק ט) שפקק על מכירת חמץ על ידי שליח, שכיון שאין המוכר שהוא המשלח חתום על שטר המכירה אלא השליח ואין מוכח מתוך השטר מי הוא המוכר, הרי זה שטר פסול), וכן כתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם ס"ק ט), וסיים שם, שכל זה אינו אלא במקום שנוהגים למכור לנכרי את הקרקע שהחמץ עליה, אבל במקום שאין נוהגים אלא להשכיר את הקרקע לנכרי, כלל אין לחוש לדברי המקור חיים, שהרי לשכירות קרקע אין צורך בשטר (וכמבואר במשנ"ב להלן (ס"ק יט)) וכן כתב השו"ת חמד שם (ד"ה וכל זה).

ולענין כתיבת תאריך יום החתימה על שטר ההרשאה, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם ס"ק כג) שיש לכתוב את התאריך של יום החתימה כדי שלא יפסל מדין שטר מוקדם, עוד כתב שם (ס"ק כ) שיש לכתוב בשטר ההרשאה, שהוא מאמין לרב המוכר כמו שני עדים על כל מה שהרב ימכור, ואם לא כותב כך, יש לו למלא בדיו את המקומות הריקים בשטר ההרשאה, כדי שלא יוכלו לכתוב דברים נוספים על השטר ולא יהיה מוכח מתוך השטר מה המוכר מכר ומה נתוסף לאחר מכן.

ולענין מכירת החמץ שנקנה לאחר מינוי השליחות, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם ס"ק יז) שאי אפשר למכור, כיון שאין אדם יכול לעשות שליח על דבר שהוא עצמו לא יכל לעשותו בזמן מינוי השליחות (כמבואר בגמרא (נזיר יב, ב)), אלא אם כן כותב מפורש בשטר שהוא נותן כח והרשאה לשליח למכור אף חמץ שיקנה עד השעה החמישית ביום י"ד ניסן [וראה במרכבת המשנה

המשך במילואים עמוד 13

[משנ"ב ס"ק יב]

דְמוּקָח מִן הַדָּבָר הַמְכֻרָה לֹא הֵיךָ רַק הַעֲרָמָה בְּעֶלְמָא⁴³.

(43) ומטעם זה, בשמשכירים לנכרי את החרד שהחמץ בתוכו, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כד ס"ק ג) שאין להשכיר לו רק לפסח בלבד אלא יש להשכיר לו עד ר"ח אייר, שאם לא כן, כיון שאין הנכרי יכול להוציא משם את כל המצו מיד לאחר הפסח נראה הדבר כהערמה, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פנ"א אות יז) שדי להשכיר לו עד כ"ג בניסן [וכן משמע בשו"ת חתם סופר (א"ח סי' קיג ד"ה ועפ"י)].

ולענין מכירת חמץ של מפעלים שבעליהם אינם שומרי תורה ומצוות ואף אובלים חמץ בפסח, ואינם מוכרים את חמצם אלא כדי לקבל הכשר, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש שם) שאין מכירתם אלא הערמה בלבד, ואסור לאכול מחמצם לאחר הפסח כיון חמץ שעבר עליו הפסח, ותקנתם היא על ידי שיכתבו בוטח המכירה שיש למכירתם תוקף גם על פי חוקי המדינה, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פ"ח ס"ק ב ד"ה ואותם) שיש לכתוב בוטח השטר וראוי מצהיר בו כי טענת שטר לצרכים דתיים לגבי הרשאה זו תהיה בלתי קבילה.

מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ו ס"ט), שישראל שאינו שומר תורה ומצוות שעשה מכירת חמץ כפי הסדר המנהג, אף אם אין כוונתו אלא להערמה בלבד מועילה המכירה, משום שדברים שבלב אינם דברים [וראה שו"ת אגרות משה (א"יח ח"ד סי' צה)].

ולענין חנונים שאינם שומרי תורה ומצוות, המוכרים בפסח את החמץ שמכרו לנכרי בערב פסח, כתב בשו"ת אגרות משה (א"יח ח"א סי' קמט) שאין בכך ראייה שלא מכרו בלב שלם, שאף אם חשדוים הם לעבור על איסור חמץ להנאתם, היינו דוקא בשאינם יכולים בהיתר, אבל אין סיבה לחוש שאינם רוצים בהיתר מכירת החמץ כדי לא לעבור על איסור, שהרי עשו מעשה מכירה, ומה שמוכרים בפסח את החמץ שמכרו לנכרי הרי זה נחשב שקונים מחדש מהנכרי או שהם גזלנים.

[שעה"צ ס"ק נח]

וּשְׁאָר זֻקְפִין עֲלֵיוּ מְלָנָה, וְקִשְׁפִין חֹתֵם עַל הַמִּדְרָגָה⁴⁴.

(44) אבל במניח חותם על החמץ, שיכול הנכרי לשוברו בכל עת ולקחת את החמץ, ואין מניח את החותם אלא עד המדידה, כתב בבית"ל (ד"ה ואם) שיתכן שמוותר אף לכתחילה לעשות כך ואפילו בשעת המכירה, באופן שזוקף על הנכרי את דמי המקח במלואו.

[משנ"ב ס"ק יג]

אָסוּר לְתַבֵּעַ אוֹתוֹ בְּדִינֵיהֶם אוּ לְכַף אִתּוֹ בְּשַׁעַר כְּפִיתוֹ⁴⁵.

(45) ובטעם הדבר כתב השו"ע הרב (סכ"ה), כיון שהחמץ נמכר לנכרי לחלוטין.

[שעה"צ ס"ק לא]

לִיף לֹה מִסֵּהִיא דְסִיקְרִיקוֹן⁴⁶.

(46) הוא נכרי הבא להרוג ונותן לו הישראל קרקעו בפדיון נפשו, ומבואר בשו"ע (ח"מ סי' רלו ס"ג) שאם קנה אדם קרקע זו מהנכרי תוך י"ב חודש, יש לו להחזירה לבעלים אם הם ירשו בכך, הוא הדין בעניינינו שפיון שמכר הישראל לנכרי את החמץ מחמת אונס, כדי שלא יעבור בבל יראה, אם קנה אדם חמץ זה מן הנכרי יש לו להחזירו לבעלים.

והקשה בשו"ת אגרות משה (א"יח ח"א סי' קמח), שבגמרא (גיטין

מילואים הלכות פסח סימן תמה המשך מעמוד קודם

יתכונן לזכות בן, ושם כתב, שדעת כמה מן הראשונים אינה כן, ונשאר בצ"ע.

116) ובטעם הדבר כתב החק יעקב (סיק ט), משום שאם לא יאמר בן ויקחנו לאחר הפסח, יש לחוש שהוכיח טופו על תהילתו ודעתו היתה לקנותו אף בתוך הפסח, ועבר על 'בל יראה'.

[משניב ס"ק ו]

אָפּלוּ בַּסְתָּמָא נַפְיִי שְׁרִיטִי (וכו'), יאמר כפרוש שְׁאִינִי הַרְצָה¹⁶⁶.

115) וכן דייק בביה"ל לקמן (סי' תקפו סיג ד"ה הווא), מדברי הש"ע שהתקע בשופר של עבודת כוכבים שאבר מנכרי יצא יד חובה, משום שמן הסתם לא נוח לו לאדם לזכות באיסור (ובלבד שלא

הלכות פסח סימן תמה המשך מעמוד 62

שהוא ג' פסחים ויש אומרים שדי בספח אחד, ואף אם מגביה ברשות המוכר או ברשות הרבים, מכואר בש"ע (שם סי' ט) שקנה.

וקנין הנבחה אינו חקא באופן שמוגבהו כידו, אלא אף הוזהר דבר כלפי מעלה ועל ידי כך מוגבה הדבר מוכחו, כתב הקצות החושן (סי' רע"ג ס"ק ד' ד"ה ולענין) שקנה, וכן כתב הנהיגות המשפט (סי' קפ"ח ס"ק א' ד"ה לכן נלעניד). הדבר הנמצא בתוך ידו של אדם ורוצה עכשיו לקנותו, כתב הנהיגות המשפט (שם, ובסי' קצ"ח ס"ק ג') שנחשב לקנין הנבחה גם אם לא הגביהו כלל (הובאו דבריו בביה"ל לעיל (סי' שס"ו ס"ק ד"ה צריך)).

62) אבל דבר שריך להגביהו, כתב הש"ע (חרי"מ סי' קצ"ח ס"א) שאינו נקנה במשיכה אלא בהנבחה, אמנם אם הגביה דבר שאין דרך בני אדם להגביהו, כתב הש"ע שם (ס"ד) שקנה.

ואופן קנין משיכה, כתב הש"ע שם (סי' ג') שצריך למשוך את החפץ כולו ולהציאו מכל המקום שהוא נמצא בו, ודוקא כשמושכו בסימטא או ברשות ששייכת אף לקומו, אבל אם מושכו ברשות הרבים, כתב הש"ע שם (סי' ט) שלא קנה.

[ביה"ל ד"ה ואם מכרן]

וְאִסּוּר לְאַחַר הַפֶּסַח⁶³.

63) וכמבואר במשניב לעיל (סי' תמ"ד ס"ק ה') שחמץ של נכרי באחריות ישראל שעבר עליו הפסח, אסור לאחר הפסח, אמנם סיים שם, שביין שיש המתירים לאחר הפסח אף באכילה משום שהוא חמוץ של נכרי, יש לסמוך על כך על כל פנים לענין היתר הנאה.

ואם מכר לנכרי את החרד שבו נמצא החמץ, כתב בביה"ל להלן (ד"ה בדבר מועט) שיש הסוברים שאינו עובר ב'בל יראה' כיון שהחמץ ברשות הנכרי, וגם אם החמץ בביתו של הישראלי אלא שייחד לו מקום מדעת הנכרי, כתב במשניב לעיל (סי' תמ"ד ס"ק ג') שלמרות שאסור לעשות בן חייוב לבער את החמץ, מיזם בדיעבד מותר החמץ אחר הפסח אף באכילה.

[ביה"ל ד"ה ובלבד]

דְּלֵא פְּמִשְׁעָד פּוֹנְמִין וְשִׁיף הַשֵּׁן מְשַׁפֵּט סִימֵן רַמְנָא⁶⁴.

64) שיש שליחות מנכרי לנכרי, ולענין אם מומר נעשה שליח לנכרי [לשיטות אלו], כתב החתם סופר (שו"ת או"ח סי' קט"ו ד"ה ומידו) שאף לדעת המג"א (סי' קפ"ט ס"ק א') שאין מומר נעשה שליח לישראל משום שאינו בן ברית, מיזם ביחס לנכרי נחשב הוא לבן ברית, משום שיכול הוא בכל רגע לחזור בו ממעשיו הרעים ואין הדבר תלוי אלא בו, מה שאין בן נכרי שאף אם החליט להתגייר יתכן שלא ימצא בית דין שגיירוהו, והדבר תלוי לא רק בו.

פ"ו מהל' גירושין היג ד"ה ה"ק ד"ה וראשון). מאידך, המרכבת המשנה (שם ד"ה איברא) צידד לענין שליח להולכת גט לאשה שוטה, שאם מינוי השליחות נעשה על ידי שטר, יוכל השליח למסור את הגט לאשה לאחר שהתקחה, אף על פי שבזמן מינוי השליחות לא היתה ראיה לגט, ומשום שכל זמן ששטר השליחות בידו מינוי השליחות מתחדש, וכן כתב בשו"ת אבני נזר (חרי"מ סי' קל"ד ד"ה והנה בתשו"א, וכן הובא בשם הגר"י אלשיך (חוט שני פסח עמ' רב) שכמך על דבריהם לענין אדם הממנה שליח לחלל מעשרותיו של כל השנה, ודעת הגרי"ב קרליץ (שם פ"ח ס"ק ב' עמ' קח) שהקונה חמץ לאחר מינוי השליחות צריך לומר לרב שיש לו עוד חמץ אבל אין צריך לכתוב על כך שטר הרשאה, אמנם, אף אם לא אמר לרב, צידד (שם עמ' ק"ו ד"ה ה"ה) עובדא ועמ' ק"ה אות טו) להקל, שביין שאדם זה גילה דעתו שנח לו במכירת החמץ, אפשר למכור את חמוצו אף ללא שליחות מדין 'וכן לאדם שלא בפניו' (וראה מרכבת המשנה שם (ד"ה ומ"ש הרב) ובשו"ת חתם סופר (אה"ע"ז סי' י"א ד"ה נחזור להג"ל)).

48) ולענין אשה המבטלת את חמוצו של בעלה, כתב לעיל (סי' תל"ד ס"ק יח) שיכולה היא לבטלו אף אם לא צוה אותה בעלה, כיון שמן הסתם נותן לה רשות לכך, אמנם לכתב זה אין ראוי לסמוך על כך (וראה בביה"ל שם (ס"ד ד"ה שתבטל)).

49) וכן לעשות שליחות על ידי הרש שוטה וקטן, כתב הש"ע (חרי"מ סי' קפ"ח ס"ב) שאינו מועיל, כיון שאינו בני דעת.

ולעשות שליחות על ידי מומר, כתב המג"א (סי' קפ"ט ס"ק א') שמומר להבעיס או מי שהוציא את עצמו מן הכלל אינו בכלל בני ברית ואינו נעשה שליח. מאידך, האבן העזר שם (סי' א') חולק, וסובר שמומר נעשה שליח או משום שדי בכך שהוא נקרא ישראל או משום שאף מומר הוא בן ברית. והפ"ק החיים (סי' ע"ב) כתב בשם הש"ע תשובה (סי' י"א) שלכתב זה אין לעשות מומר שליח למכירת חמץ, ובדיעבד מועילה המכירה.

[משניב ס"ק טו]

מְקַנָּה גְּמֻרָה⁶⁵. וְקָנִין מְקַנָּה הוּא עַל־יְדֵי הַבְּקָה⁶⁶, או מְשִׁיבָה דְּבָרִי שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְהַגְבִּיהָ⁶⁷.

65) ומזה שמותר ליתן לנכרי מתנה ואין בכך איסור משום 'לא תחנם', כתב החק יעקב (סי' יב) שהאיסור הוא דוקא לנכרי חנם, אבל לנכרי המכירו אין איסור, וכמבואר בש"ע (וי"ד סי' קנ"א ס"א), והוסף שם, שיתכן שביין שאין החמץ שוה כלל, שהרי הוא אסור בהנאה, מותר ליתנו אף לטתם נכרי ואין בזה משום 'לא תחנם'.
66) ושעיר הגביתה, מכואר בש"ע (חרי"מ סי' קצ"ח ס"ב) שיש אומרים

הלכות פסח סימן תמה המשך מעמוד לב

שע"צ ס"ק ט"ז, יש הפוסקים שבאופן זה מותר על כל פנים בדיעבד, אף לשיטות שמתנה על מנת להחזיר אסור אפילו בדיעבד.

להלן (ד"ה לא מהני) שיש הפוסקים שבאופן זה אפילו בדיעבד אסור, אף לשיטות שמתנה על מנת להחזיר מותר בדיעבד אם החזיר (ראה

הלכות פסח סימן תמת

ביאורים ומוספים

שכירות חזק מכירה, יש לחוש שאי אפשר לעשותם בקנין אחד. ואם אין לנכרי כסף עבור כל המוכרים, אפשר להלוות לו כסף לצורך הקנין, כמבואר בגמרא (ע"ז ע"א, א), אמנם, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם ס"ק נו) שראוי שאדם אחר ילוה זאת לנכרי ולא השליח שמוכר לו את החמץ, כיון שיש לחוש שבאופן זה אין בוונת הנכרי לקנות את הכסף בקנין גמור, שהרי תיכף מחזירו לשליח.

ולענין אם מועילה נתינת שטר התחייבות במקום כסף, כתב הש"ך (ח"מ סי' קצ"ט א) שבאופן שיכול לבטלו אינו מועיל, כיון שאין המוכר סומך דעתו על כך, אבל באופן שאינו יכול לבטלו הרי זה ככסף וקנה. מאידך, הקצות החושן (שם ס"ק א) כתב שמדברי התוס' (בי"ב קמ"ו, ב ד"ה המוכר) משמע שאף באופן שיכול הקונה לבטל את שטר ההתחייבות מועיל שטר התחייבות מדין קנין כסף, וכן נתינת שיק, דעת הגר"ש וואזנר (מכירת חמץ כהלכתו פ"ח הע"ט) שדינו כשטר התחייבות כיון שאפשר לבטלו. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שנתנית שיק מועילה על כל פנים מדין קנין סיטומתא (והוא מנהג הסוחרים כדלהלן (ס"ק יט)).

ובמציאה או מתנה שלא שייך בהם קנין כסף, כתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' שי' ד"ה אמנם וד"ה לפ"ז) שאם לקחם הנכרי לתוך ביתו או חצירו ממש קנאם הנכרי, ולא משום קנין חצר, אלא משום שקנין זה הוא קנין גמור, וכך היו קונים קודם מתן תורה שנתחדשו גדריו הקנינים.

66 ולענין חמץ הנמצא בכלים או שקים של המוכר, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כ"ב ס"ק ז) שכיון שאין כליו של מוכר קונים ללוקח אף אם הם ברשות לוקח [כמבואר בשו"ע (ח"מ סי' ר"ה) משום כך יש להשכיר לנכרי אף את הכלים או השקים שהחמץ נמצא בהם, וכן דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני פסח פ"ח ס"ק ב עמ' קה)].

ושוכר, האם יכול לקנות בקנין חצר של דירתו השכורה, כתב הסמ"ע (ח"מ סי' שיג' ס"ק ה) שיש סתירה בזה בדברי השו"ע, האם חצר המושכרת קונה מדין קנין חצר לשוכר או שהיא קונה למשכיר. וכתב בשו"ת רעק"א (מהדו"ק סי' קל"ג ד"ה והנה כבוד) בשם הבית מאיר שכיון שהשו"ע לא הכריע בדבר, דעת רוב הראשונים שחצר מושכרת קונה בקנין חצר לשוכר, יש להוכיח כך להלכה [וראה בספר תורת הקנינים ח"ב פ"ח ענף ו ביאורים ס"ק קצ"א].

67 ואף על פי שאין הסודר שזה פרוטה, כתב השו"ע (ח"מ סי' קצ"ב) שקנה. ודוקא בסודר או כלי, אבל בפרי או במטבע, מבואר בשו"ע (שם) שאין קונים על ידם בקנין סודר [וראה עוד פריטים שם בדין קנין סודר].

וחתיבת סודר שאין בה ג' על ג' אצבעות מבואר בשו"ע (ס"ד) שאינה חשובה כלי. ואף בגד שלם אם אין בו ג' על ג' אצבעות כגון הגדרה וכדו', דעת הגר"ש וואזנר (מכירת חמץ כהלכתו פ"ג הע"ט) שיש להחמיר ולא להשתמש בו לצורך קנין סודר. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (שם הע"ט) שיש להזיח מרבית התוס' (בי"ב קע"ב, ב ד"ה חסור) שבגד שלם מועיל לקנין סודר גם אם אין בו ג' על ג' אצבעות.

68 משמע מדבריו שביטול החמץ הוא על חמץ שלא מכרו, ושלם כמו שכתב הבכור שור (פסחים כא, א) [וראה בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' ס"ב ד"ה והנה נראה)].

[משנ"ב ס"ק יח]

ותמן לי ל'אמר פסח חמץ אחרים.

69 אבל אם אומר לנכרי הי"ך חמץ זה ותחזירוהו לי, כתב בב"ה"ל המשך במילואים עמוד 13

[משנ"ב ס"ק יז]

פכס"פ דוקא⁶⁶ וכו', וקנין חצ"י⁶⁷, וקנין חל"פין דמיתו קנין סודר⁶⁸ וכו', מאחר שנוגע באסור דאורייתא דכל יכ"ה⁶⁹.

65 וכשמקנה לנכרי בקנין כסף, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כ"ב ס"ק מ) שיש לפרש לנכרי שנתנת הפרוטה היא תחילת הפרעון, כדי לצאת ידי דעת הסמ"ע (ח"מ סי' קצ"ט א), ושלם כדעת הט"ז (שם ס"ק ב) שכתב בגדר קנין כסף שנתנת הפרוטה היא תחילת הפרעון של שווי החפץ, ואם נותנה לשם מעשה קנין בלבד לא קנה, והביא דבריו השעה"צ להלן (ס"ק נ"א). מאידך, בשו"ת יד אליהו (רגולה, סי' נ"ב אות ב) כתב שאם מחשבים את הפרוטה לתחילת הפרעון, גם אם אין כוונתם בנתנת הפרוטה אלא לשם קנין, הרי זה מועיל גם לדעת הסמ"ע [וזה עדיף מאשר כוונה לתחילת פרעון בלא כוונת קנין], וכן משמע בשו"ת שואל ומשיב (מהדורא תליתא ח"ג סי' נ"ח ד"ה והנה).

ולענין האם כשקונים או מוכרים לנכרי בקנין כסף צריך שזה פרוטה או לא, הסתפק בזה בשו"ת שואל ומשיב (שם ד"ה והנה נסתפקתי) [ולדעת הסמ"ע שקנין כסף הוא כסף שיווי, כתב שם, שראוי שגם בנכרי צריך שיהיה פרוטה]. מאידך, המנחת חינוך (מצצה שלו אות א ד"ה והנה בתבונה) כתב שאם הנכרי הוא המוכר הוא מקבל את הכסף אפשר לקנות ממנו אפילו בפחות משהו פרוטה, ואם הישראל הוא המוכר הוא מקבל את הכסף אי אפשר לקנות ממנו ואפילו נכרי אלא בשוה פרוטה [וראה בספר פתחי חושן דיני קנינים פ"ב ס"ק ב עוד שיטות בזה].

ושיעור הכסף הנצרך לקנין, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"א סי' ק"ג ד"ה והנה) שהוא המטבע הפחות באותה מדינה שבה מוכרים את החמץ, גם אם היא שוה יותר מפרוטה, ועל כל פנים לא יפחות משהו פרוטה, וכן דעת הגר"ש וואזנר (מכירת חמץ כהלכתו פ"ח הע"ד).

ולענין הכסף שמקבל הרב מהנכרי לצורך הקנין, אם הוא של הרב או שיש לו לזכותו עבור המוכרים, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כ"ב ס"ק טו) שזוכה בו הרב לעצמו ואין לו לזכותו עבור המוכרים, משום שכדי לזכות להם צריך היה הרב להיחשב כשלוחו של הנכרי לזכות את הכסף עבור המוכרים [כמבואר בתוס' בי"מ (ע"א, ב ד"ה בשלמא)] והרי אין שליחות לנכרי, ואף שהמוכרים לא קיבלו כסף מהקונה, מועיל הקנין מדין ערב' [שבנתנית הכסף ללווה משתעבד הערב למלוה אף שלא קיבל כסף] וכמבואר בגמרא (קידושין ז, א), ואף שמעיקר הדין אין המוכרים צריכים לומר זאת לרב ודי בכך שעושים אותו שליח למכור חמץ מדין, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם) שמי"מ ראוי שכל אחד יכתוב בשטר ההרשאה שיכול הרב לקחת את הכסף לעצמו, וכן דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני פסח פ"ח ס"ק ב עמ' קה).

ובזמנינו שהרב מוכר עבור הרבה אנשים, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם סי' כ"ב ס"ק נו) שצריך הנכרי לתת שוה פרוטה עבור כל אחד מהמוכרים, אף על פי שהרב זוכה את הכסף לעצמו כנ"ל, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (שם) וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פנ"א אות לא), וכן דעת הגר"ש וואזנר (שם הע"י) (א) והגר"ן קרליץ (שם עמ' קד).

וכמשכירים לנכרי בכסף את המקומות שהחמץ נמצא בו, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם ס"ק סג) שיש לנכרי לתת פרוטה נוספת על כך עבור כל אחד מהמשכירים ואין לבלול את שכירת המקומות עם קניית החמץ, שכיון שיש הסוברים שאין הנכרי קונה מטלטלין בכסף, יש לחוש שאף הקנין של שכירות הקרקע בטל, כמבואר ברמ"א (ח"מ סי' ר"ג ס"י). וטעם נוסף ביאר הגר"ן קרליץ (שם) שכיון שקנין הקרקע והמטלטלין הם קנינים שונים שזה

לב

הלכות פסח סימן תמה

(יז) או שימכרנו לו (יא) ויאן (יח) * מכירה גמורה (יט) * פדבר מועט,

שערי תשובה

מ"א בקנה חמץ מאי אחר מצות יסוד ומכר ג"כ אחר מצות, והבאתי שם לבסוף משו"ת בני זעקב אלו, ושמ סתבתי קדם הקטם סתרי כן פורגא שפכת עוד שטמא, ל"ז שפדריא ומלכותא וכולי לכפו לקבל הטמא, כדירה דמי, וע"ש: [לא] מכירה, עבה"ט, וקטב דודי ס"ו הנאון פתרי"ט ו"ל בהשוכה כתי"י דעגון שהרבה אגליש לקחו אחר הפסח ממכר אחר מטוח השני"ק

באור הלכה

הבית לעכ"מ לא שיקא נה, דחרי אם אין שליחות לעכ"מ אמרן גם הבית אינו קניי לו, ודע עוד, דבעל מתנה אפרים בהלכות שליחות סימן טו תיש עוד סב"א, דחרי אטרונן אין שליחות לעכ"מ, דוקא היכי דהקנן הוא על ידי השליח, אבל בקספ לא שיקא נה, דהנהיב היבא שהקנן הנה בקספ לא משו"תין כלל אשליח, דל"ל שליח מטבא, הקספ בעצמו קונה הדבר ובעל הפסח מקנה לבעל הקספ בלי אמצעות השליח, עין שם, ולפי נה יתיה קלא גדולה לדין דהקנן דברי עביד אדעת אינה פוסקים דקספ קונה, אמרן בזה אפטר להקנות החמץ לעכ"מ אף על דיי שלוחו אם רק שלח העכ"מ הקספ בעד חמץ, איבא דאין דברי מהנהו אפרים בספדים, ומתשובה ריב"ש סימן חא לא משמע כן, דכתב שם באחר שקנה חמץ עבור עצמו פסח דעובר על בליבא נהב מלקוח, ודין דאין שליחות לעכ"מ הרי הוא כמו שקונה בעד עצמו, עין שם דמרי ששלים המעות בעד חמץ, ומבא דין זה לקנן סימן רח בהג"ה, וילי דעת מהנהו אפרים אפ"א פשיטא לה בלי האי לריב"ש, דהא לדעת רש"י וסיעתא עכ"מ קונה רק בקספ, ולדעת הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א ועוד פוסקים עכ"מ קונה בין במשיכה בין בקספ, כמו שהבט במשנות יעקב סימן קמט, ואם כן לכוני פוסקים אין כאן אשורא, דהיה דאין שליחות לעכ"מ, טבל מקום בספ"א קניי לה והשלים מעשה קוף בעלמא הוא רע"ד, ואף שיש לומר דריב"ש סב"א לה קנהו פוסקים דעכ"מ אינו קונה אלא במשיכה, מפל מקום לא הרי לה למקום ולאחמרי קלי האי טאמר דמילי הדבר באש"ל ברובי, ועל ארמון דלא סב"א לה סב"א מתנה אפרים, וקצת פלא שמהנהו אפרים בעצמו בסמינים שאמר זה בספ"א את דברי ריב"ש אלו ומפסל בהם, וצריך עיון, ומצאתי בשו"ת המד שכחב גס"ן על דברי מהנהו אפרים אלו שיש חולקים עליו, עין שם: * מכירה גמורה, כתב הרב בגרי"שע סימן ב אות ה, דכיון דמכירת החמץ צריך להיות סב"א גמורה כלי מוכר, וצריך נראה דאמר חפ"ח לשיעור הנכרי החמץ לישאל⁶¹ צריך לגנותו באחר מוכר מהנאף ולא לקבל מענו בחזרה סתם⁶², וכמו שכתבו הפוסקים לענין מקנה על-קנא להחזיר פסח ונראה דאחר הפסח די מנה שיקנה מהנכרי החמץ והחזירם בקספ לחזר ונכרי חזרו השטר מכירה לשפ"ל ודי כזה, דאף לישאל מוכר אינו קונה קרקע בקספ לחזר כי אם בשטר, והם משום דלא סב"א דעתה דישאל, מה שאין כן בהא שמתחיל לו השטר⁶³, עין שם: * פדבר מועט, עין משנה ברורה, וכתבים מהנהו כל ישראל שאין מוכרין בדבר מועט אלא המקח הנמוך לטו"ו של חמץ⁶⁴, ומקבלין מן הנכרי אונן והחבים (שקורין אוי"ב ג"א י"ב) להתלה פריעון והשאר זקפין עליו ממלחה, וכפי המבאר בחשו"מ שפ"ט סימן קצ דנה מהנהו אפרים, וכתבו האחרונים, דטוב לומר שלא יעלה על הפסח הנכרי יותר משו"ו פסח רב, ויש לומר דהרי פסול מקח, ומשמע בפרי מגדים להכי בריעבד אינו מעב, משום דברייתאם אינו יכול לחזר, ומשמע מזה דאם מנהג אותו המקום לחזר משום פסול מקח, הוא לעכ"מ, וצריך עיון בזה, עוד כתבו, דלא מהני כשיאמר לו אני מוכר לך בית זה או חמץ שלי, אלא אם כן יאמר לו אני מוכר לך בית זה ככה וכה, ודמין זה כל מדה בעד טח כה וכה, דבלא פסיקת דמים אין כאן קנן כלל⁶⁵, אלא אם כן שיאמר ק"מ שלשים אח"ו פלוני או שלשה פקיד⁶⁷, וצריך לפרש כל מין חמץ שישל⁶⁸,

שער חציון

(לו) רש"י וסיעתו, עין בהלכות שבעה חסובת מהר"ש קאיתא וז"ל: (מ) רבנו תם ושאר פוסקים: (לז) עין בעבודה וזה ה"ך ע"א בתוספות ובר"טב"א, וכן סבב בשל"ח: (נ) אחרונים, וכן בבאר ברובי וזהו שם פדבריו, ועין בשו"ת יט"ד שהביא הרבה פוסקים דקמי בשיטה זו: (מא) חוספות ושאר פוסקים ובסתימת החסבר חשו"מ שפ"ט סימן קכג, וכן סתם הפנ"א אפרים בסימן תמא בשם שלטי"ה תפ"א, עין שם פסיע"ה קש"ן א: (מב) לענין אב, עין תמים סימן קכג והצות"ה חש"ן סימן קכד ומציע"ה השל"ל: ולענין חזרה, עין מה שכתב בעל אגונות שטמאל להקשות ודבר משעם שליחות ואין שליחות לנכרי, וכן הצתיקוהו חת"י יעקב ושי"א: ולענין חליפת, עין מה שכתב פנה הש"ך סימן קכג, וכן סתם בבית מאיר סימן המא ברעת הרמב"ם: (מג) כל הפוסקים: (מז) עין בחת"י יעקב ובמקור חיים: (מח) מנה אפרים וחק"י יעקב, וכן הפוסקים במשנות יעקב סימן קטט: (מט) עין בגיול מרכבה ובח"י אדם ובשו"ת חס"ד: (ממ) וכתב הגר"ז: וכן אם נזכר לאמר שהגיע שעה ששית שאנו אינו יכול להקנותו לעכ"מ, אין צריך לפדותו מהעכ"מ ולקבוע מן העולם: (מנ) ואפלו אם חצר קונה לעכ"מ, הוא דוקא מדעתו, ועין בעקרי הד"ט שהביא פלגתא בזה דאין סב"א וסנתה, עין שם, וכפי הנראה לא נראה דברי חנוך בית יהודה ושי"א: (מו) ובח"י יעקב סתם דבנזאי גמר ומקני כדי שלא יעבר בכל יתאה: (מז) הגר"ז ושי"א:

באר היטב

בדבר שנתור לה אח"כ, ח"י אחר שקנה לו חמץ ורצה למכר לאינו יהודי כד"ן, וההסכם שלא אמר לא"י פלים חמץ שלו רק הניחו בחדר של חברו שנדע שזוכר חברו המכר ההוא עם חמצו שפדריא לא"י ומכר לו המספח, וכן נעשה לשפ"ר ישראל חברו המכר ההוא לאינו יהודי ונמכר חמץ שהיה בחוכו בכלל חמץ שבתור ההוא רק שלא ידע בו לא ישראל המוכר ולא האינר יהודי הקונה, ופסח בהשוכה חנוך בית יהודה סימן יג דאסור החמץ

משנה ברורה

(יז) או שימכרנו לו, ובא"י קננים קונה העכ"מ, יש בזה דעות בין הפוסקים: יש מי שאומר דהקננו של עכ"מ הוא (לו) בקספ דקנא⁶⁵, ויש אומרים שאין העכ"מ קונה (לז) אלא במשיכה לרשותו (לח) או בהנפקה, דבר שאפשר להגביה; ויש שכתבו עוד, דכ"ס שארי קננים בנזכ"ן בעכ"מ, כגון (לט) קננת מטלטלין אבב קרקע, (מ) וקנן חצרו⁶⁶, וקנן חליפין (מא) דהנהיב קנן סודר⁶⁷ [א"ל] דצריך לזכור בזה שיהא הסודר של עכ"מ, ולא סגי שעדי הקנן יתנו סודרם קמ"ו בישראל, דנה אינו אלא משעם ונהי שמופין להפסקה, ונכ"י עכ"מ אין דין וכה"ה, ויש מפסקים (מב) בקננים אלו וואומרים דלא מצינו קננים אלו רק בישראל, וילעני דעת, לכתחלה פדריא צריך להקנות בקנן גמור (מג) ומספס לכלי עלמא, דהנהיב בקספ ובמשיכה בחדר, מאחר שנוגע באסור דאורייתא דכל יתאה⁶⁸, ועל-כ"פ פנים (מד) במשיכה בלבד, דיוצא בזה גס"ן על-כ"פ פנים לרב הפוסקים, אבל בריעבד אף אם לא מכר אלא (מה) בקספ בלבד או שפ"ר באחד (מו) מישארי קננים שהופרנו ועבר עליו הפסח, (מז) מפר, דמאחר דחמץ לאמר הפסח אינו אסור אלא מקנא דרבנן, ועוד, כיון דחמץ לאמר זמן אסורו בלאו הכי אינו ברשותו, אלא שעשה הפחוב כאלו היה ברשותו לעבר עליו, בקנן פל דהו סגי, דעל-כ"פ פנים מגלי דעתה דלא ניחא לה ואפקה מרשותו, ובמקום שאי אפשר להקנות במשיכה כגון שהחמץ מרבה או שהוא בדרך, יבאר לקמה: (יח) מכירה גמורה, אם ישראל מביט חמצו בחדר של חברו המוכר את חמצו, צריך להודיע לישראל המוכר ויעשהו שליח למכר, ואם הניח שלא מדעתו אסור לאמר הפסח, מאחר דישאל לא ידע לאקנוני (מט) והנכרי לא ידע לקנותו [אחרונים], עוד כתבו, שפ"ר לאדם לומר לנכרי: הא לך חמץ זה וסתן לי לאמר פסח חמץ אחר⁶⁹: (יט) פדבר מועט, ואין לחש לבטול מקח, שערי יודע בעצמו ששנה יותר, ומהרצה להקנות לו (מט) כדי שלא ישאר ברשותו ויהא אסור בהנאה⁷⁰, וטפי צדיף לה שמוכרו למכיריו, דבזה מסתמא יחזר הנכרי ויקנונו לו לאמר הפסח, ועין בבאר הלכה אין מנהגו פה"ס, פתבו האחרונים, דאף על-גב דלכתחלה יש למכר בקספ ובמשיכה, מפל מקום אם החמץ מרבה (נ) ואי אפשר למשך החמץ בלו, וכן אם אין החמץ פאן ש"יכול העכ"מ למשכו אלא הוא בעיר אקרת או בדרך, יש לו להקנותו

תק"מ: 1 בית מו"ה, 2 דמי קדימה.